

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Program szkolenia

„Profilaktyka zjawisk wynikających z używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych w miejscu pracy i pełnienia służby”

Opracowanie merytoryczne:

- ✓ Jadwiga Karczewska
Naczelnik Wydziału Zdrowia Publicznego w Departamencie Zdrowia MSWiA
- ✓ st. bryg. Cezary Dobrodziej
psycholog, główny specjalista w Biurze Kadr i Organizacji w Komendzie Głównej Państwowej Straży Pożarnej
- ✓ st. chorąży SG Aneta Guldzińska
ekspert-koordynator badań fizykochemicznych Wydział VI Laboratorium Kryminalistyczne SG Zarządu Operacyjno – Śledczego Komendy Głównej Straży Granicznej
- ✓ mjr SG Daria Jaworska
psycholog Wydziału ds. Lecznictwa w Biurze Techniki i Zaopatrzenia Komendy Głównej Straży Granicznej
- ✓ ppłk SG Mirosław Połec
psycholog Wydziału ds. Lecznictwa w Biurze Techniki i Zaopatrzenia Komendy Głównej Straży Granicznej
- ✓ Krzysztof Skarzyński
psycholog, główny specjalista w Zespole Opieki Psychologicznej Wydziału Psychologów Policyjnych w Biurze Kadr, Szkolenia i Obsługi Prawnej Komendy Głównej Policji
- ✓ mgr inż. Danuta Zaleszczyk
starszy specjalista, ekspert badań fizykochemicznych Wydział VI Laboratorium Kryminalistyczne SG Zarządu Operacyjno – Śledczego Komendy Głównej Straży Granicznej
- ✓ sekc. Monika Ziębaczewska
psycholog, technik w Biurze Kadr i Organizacji w Komendzie Głównej Państwowej Straży Pożarnej

Konsultacja merytoryczna:

- ✓ Włodzimierz Wawrzynowski
psycholog kliniczny, biegły sądowy, dyrektor NZOZ Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień dla Dzieci i Młodzieży w Koszalinie, kierownik Poradni Zdrowia Psychicznego Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej MSWiA w Koszalinie

Konsultacja metodyczna:

- ✓ Magdalena Stajszczyk
Naczelnik Wydziału Programów, Nadzoru Dydaktycznego i Wydawnictw Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej

Spis treści

I. ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNE	4
1. Cel szkolenia	4
2. Oczekiwane efekty szkolenia	4
3. Odbiorcy szkolenia.....	5
II. REALIZACJA PROCESU DYDAKTYCZNEGO	5
1. Organizacja szkolenia	5
2. Zalecenia i wskazówki metodyczne	5
3. Plan nauczania	6
III. TREŚCI NAUCZANIA	6
1. Narkotyki i ich wpływ na funkcjonowanie człowieka	6
2. Pomoc osobie z problemem narkotykowym	7
LITERATURA	8
ZAŁĄCZNIK nr 1 - ankieta	9

I. ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNE

1. Cel szkolenia

Zwiększenie poziomu wiedzy i umiejętności funkcjonariuszy i pracowników cywilnych resortu spraw wewnętrznych i administracji w zakresie problematyki używania środków odurzających, substancji psychoaktywnych, środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych oraz dostarczenie narzędzi w zakresie rozpoznawania i właściwego reagowania na zachowania świadczące o pojawieniu się problemów narkotykowych w miejscu pracy i pełnienia służby.

2. Oczekiwane efekty szkolenia

Po ukończonym szkoleniu słuchacz powinien:

a. w sferze poznawczej:

- wyjaśniać pojęcia: używanie eksperymentalne / okazjonalne / szkodliwe, uzależnienie / narkomania, substancje psychoaktywne, substancje psychotropowe, środki odurzające, środki zastępcze, nowe substancje psychoaktywne, „dopalacze”;
- wskazywać motywy zażywania substancji psychoaktywnych;
- charakteryzować podstawowe grupy „narkotyków” i ich działanie;
- wskazywać objawy i zachowania mogące świadczyć o tym, że dana osoba jest pod wpływem substancji psychoaktywnych;
- podawać przykłady akcesoriów służących do zażywania substancji psychoaktywnych oraz mogących świadczyć o problemie narkotykowym;
- omawiać zdrowotne, psychiczne i społeczne konsekwencje zażywania substancji psychoaktywnych;
- podawać prawne konsekwencje posiadania i zażywania substancji psychoaktywnych (w życiu prywatnym i zawodowym);
- wskazywać możliwe do zastosowania w środowisku służby i pracy rozwiązania, mające na celu przeciwdziałanie problemom narkotykowym;
- podawać przykłady czynników zwiększających ryzyko sięgnięcia po substancje psychoaktywne;
- charakteryzować czynniki chroniące przed zażywaniem substancji psychoaktywnych;
- omawiać zasady wspierania oraz motywowania do zmiany osoby z problemem narkotykowym;
- wskazywać dostępne formy i miejsca pomocy dla osób z problemem narkotykowym.

b. w sferze praktycznej:

- rozpoznawać objawy i zachowania mogące świadczyć o tym, że dana osoba jest pod wpływem substancji psychoaktywnych;
- identyfikować akcesoria służące do zażywania substancji psychoaktywnych;
- podejmować działania pomocowe wobec osoby z problemem narkotykowym.

c. w sferze motywacyjnej, mieć ukształtowane postawy:

- otwartości na potrzeby osób z problemem narkotykowym;
- świadomości znaczenia udzielenia wsparcia osobie z problemem narkotykowym;
- gotowości do udzielenia pomocy osobie z problemem narkotykowym;
- odpowiedzialności za własne życie „wolne” od „narkotyków”.

3. Odbiorcy szkolenia

Szkolenie adresowane jest do funkcjonariuszy i pracowników cywilnych resortu spraw wewnętrznych i administracji.

II. REALIZACJA PROCESU DYDAKTYCZNEGO

1. Organizacja szkolenia

- a. Szkolenie realizowane jest w ramach psychoedukacyjnych oddziaływań profilaktycznych, według harmonogramu opracowanego przez psychologów danej służby resortu spraw wewnętrznych i administracji. Sposób planowania i tworzenia harmonogramów szkoleń oraz ich zatwierdzania zostanie ustalony przez komendanta każdej ze służb.
- b. Szkolenie prowadzone jest przez psychologa pełniącego służbę lub zatrudnionego w każdej służbie resortu spraw wewnętrznych i administracji.
- c. Psycholodzy wyznaczeni do realizacji szkolenia, w ramach wewnętrznych warsztatów metodycznych, zorganizowanych przez poszczególne służby resortu spraw wewnętrznych i administracji, zostaną przygotowani do planowania, prowadzenia, ewaluowania i dokumentowania szkolenia.
- d. Podstawą organizacji procesu dydaktycznego jest plan nauczania. Podstawową formą nauczania jest lekcja, w wymiarze 60 minut.
- e. Zajęcia należy prowadzić w grupach do 15 osób.
- f. Uczestnicy potwierdzają udział w szkoleniu podpisem na liście obecności zawierającej następujące dane: stopień, imię i nazwisko, nazwę jednostki oraz stanowisko osoby uczestniczącej w zajęciach.
- g. Po zakończeniu szkolenia jego uczestnicy wypełniają ankietę oceniającą szkolenie oraz sposób prowadzenia zajęć. Wzór ankiety określa załącznik nr 1.

2. Zalecenia i wskazówki metodyczne

- a. Zajęcia należy prowadzić w formie wykładu interaktywnego, obejmującego m.in.: wykład, dyskusje, a także w formie ćwiczeń oraz treningu umiejętności.
- b. Prowadzący zajęcia w trakcie realizacji tematów przewidzianych w planie nauczania, powinni zwracać uwagę na:
  - poprawną terminologię,
  - poprawne wykonywanie i podsumowywanie ćwiczeń,
  - zbieranie informacji zwrotnych od uczestników szkolenia,
  - wykorzystanie przykładów związanych ze służbą,
  - kształtowanie odpowiednich umiejętności, postaw, zachowań i motywacji.
- c. W trakcie szkolenia należy zapewnić warunki do realizacji celu głównego oraz celów szczegółowych, poprzez:
  - przestrzeganie zasad nauczania,
  - łączenie metod asymilacji wiedzy z metodami samodzielnego dochodzenia do wiedzy.

- d. Zajęcia powinny być realizowane w pomieszczeniach zapewniających odpowiednie warunki higieny szkolnej oraz zaopatrzonych zarówno w proste, jak i techniczne środki dydaktyczne (np. tablica lub flipchart, rzutnik, komputer).
- e. W toku szkolenia prowadzący powinien aktywizować słuchaczy poprzez np.: moderowanie dyskusji, czy analizę przypadku.
- f. Omawiając zagadnienia związane z konsekwencjami zażywania narkotyków prowadzący szkolenie powinien odnosić poruszane treści do doświadczeń i sytuacji związanych ze służbą.
- g. Prowadzący szkolenie powinien przygotować dla słuchaczy wykaz miejsc, w których oferowana jest profesjonalna pomoc dla osób z problemem narkotykowym, na terenie danego powiatu / województwa.

3. Plan nauczania

L.p.	Temat	Liczba godzin		
		T	P	R
1.	Narkotyki i ich wpływ na funkcjonowanie człowieka.	1½	½	2
2.	Pomoc osobie z problemem narkotykowym.	1		1
RAZEM		2½	½	3

T – zajęcia teoretyczne, P – zajęcia praktyczne, R – razem

III. TREŚCI KSZTAŁCENIA

1. Narkotyki i ich wpływ na funkcjonowanie człowieka – 1½T, ½ P

Materiał nauczania:

- rys historyczny narkomanii;
- diagnoza sceny narkotycznej w Polsce;
- podstawowe pojęcia: używanie eksperymentalne, okazjonalne i szkodliwe, uzależnienie, narkomania, substancje psychoaktywne, substancje psychotropowe, środki odurzające, środki zastępcze, nowe substancje psychoaktywne, „dopalacze”;
- motywy zażywania substancji psychoaktywnych;
- substancje psychoaktywne (w tym: konopie indyjskie, amfetaminy, kokaina i crack, opiaty i opioidy, extasy, LSD, grzyby i inne rośliny, rozpuszczalniki i kleje, „dopalacze”, „leki”): rodzaje, działanie, objawy i zachowania wywoływane przez ich zażywanie oraz skutki długotrwałego stosowania;
- rodzaje substancji psychoaktywnych oraz akcesoria służące do ich zażywania;
- zdrowotne, psychiczne i społeczne konsekwencje zażywania substancji psychoaktywnych;
- prawne konsekwencje posiadania i zażywania substancji psychoaktywnych (w życiu prywatnym i zawodowym).

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien:

- wyjaśnić proces powstawania uzależnienia od substancji psychoaktywnych;
- rozróżnić pojęcia: używanie eksperymentalne, okazjonalne i szkodliwe, uzależnienie, narkomania, substancje psychoaktywne, substancje psychotropowe, środki odurzające, środki zastępcze, nowe substancje psychoaktywne, „dopalacze”;
- wskazać motywy zażywania substancji psychoaktywnych;
- scharakteryzować podstawowe grupy „narkotyków” i ich działanie;
- rozpoznać objawy i zachowania wywoływane przez poszczególne grupy „narkotyków”;
- rozpoznać akcesoria stosowane przy zażywaniu narkotyków;
- wskazać przykłady zdrowotnych, psychicznych i społecznych konsekwencji zażywania substancji psychoaktywnych;
- omówić prawne konsekwencje posiadania i zażywania substancji psychoaktywnych (w życiu prywatnym i zawodowym);
- podać przykłady działań, możliwych do zastosowania przez pracodawcę, których celem jest przeciwdziałanie problemom narkotykowym w środowisku służby i pracy.

2. Pomoc osobie z problemem narkotykowym – 1T

Materiał nauczania:

- czynniki zwiększające ryzyko sięgnięcia po substancje psychoaktywne;
- czynniki chroniące przed zażywaniem substancji psychoaktywnych;
- motywowanie do zmiany i podjęcia leczenia;
- formy pomocy, leczenia i wsparcia;
- organizacje, stowarzyszenia i inne podmioty zajmujące się leczeniem, pomocą i wsparciem dla osób z problemem narkotykowym oraz członków ich rodzin.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien:

- scharakteryzować indywidualne i społeczne czynniki ryzyka sięgnięcia po substancje psychoaktywne;
- scharakteryzować indywidualne i społeczne czynniki chroniące przed zażywaniem substancji psychoaktywnych;
- podać przykłady czynników motywujących osobę z problemem narkotykowym do zmiany i podjęcia leczenia;
- wymienić dostępne formy pomocy dla osób z problemem narkotykowym;
- podać przykłady miejsc świadczących pomoc dla osób z problemem narkotykowym oraz członków ich rodzin.

LITERATURA

1. James Frey: „Milion małych kawałków.” (2011) Wyd. Burda Publishing Polska
2. Albert Hofmann: „LSD...moje trudne dziecko.” (2016) Wyd. Cień Kształtu
3. Marta Jabłońska, Michał Kidawa, Artur Malczewski, Piotr Sałustowicz, Dorota Wiszejko-Wierzbicka oraz Bernd Wersé, Dirk Egger: „Nowe substancje psychoaktywne – nowe ryzyka i wyzwania.” (2017) Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii (www.kbpn.gov.pl)
4. Mariusz Jędrzejko, Małgorzata Janusz, Marek Walancik: „Zachowania ryzykowne i uzależnienia.” (2013) Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej, Warszawa-Dąbrowa Górnicza
5. Stevan P. Petrovic: „Narkotyki i człowiek.” (1988) Państwowe Wydawnictwo "Iskry"
6. Katarzyna Okulicz-Kozaryn, Krzysztof Bobrowski: „Czynniki ryzyka, czynniki chroniące i indeksy tych czynników w badaniach nad zachowaniami problemowymi nastolatków.”, (2008) Alkoholizm i Narkomania, 21 (2), s. 173-199

Data i miejsce szkolenia: .....

ANKIETA OCENY SZKOLENIA*Szanowni Państwo!*

Informacje, które zostaną uzyskane z niniejszej ankiety, posłużą jako wskazówki do podniesienia poziomu szkolenia, w którym Państwo uczestniczyliście, a także skuteczności i atrakcyjności następnych szkoleń. Uprzejmie proszę o udzielenie odpowiedzi na wszystkie pytania oraz wpisanie uwag, które mogłyby wpłynąć na podniesienie jakości naszego szkolenia. Udzielając odpowiedzi proszę dokonać oceny, zaznaczając właściwą liczbę, zgodnie z opisaną poniżej skalą:

Bardzo dobrze	Dobrze	Średnio	Słabo	Bardzo słabo
5	4	3	2	1

1. W jakim stopniu ukończone szkolenie spełniło Pani/Pana oczekiwania?

Bardzo dobrze	Dobrze	Średnio	Słabo	Bardzo słabo
5	4	3	2	1

2. Jak ocenia Pani/Pan przydatność zdobytych informacji pod względem podnoszenia własnych kompetencji i umiejętności?

Bardzo dobrze	Dobrze	Średnio	Słabo	Bardzo słabo
5	4	3	2	1

3. W jakim stopniu uzyskane informacje pogłębiły Pani/Pana wiedzę z omawianego na szkoleniu obszaru?

Bardzo dobrze	Dobrze	Średnio	Słabo	Bardzo słabo
5	4	3	2	1

4. Czy nabyte na szkoleniu kompetencje wykorzysta Pani/Pan w życiu zawodowym?

Bardzo dobrze	Dobrze	Średnio	Słabo	Bardzo słabo
5	4	3	2	1

5. Czy nabyte na szkoleniu kompetencje wykorzysta Pani/Pan w życiu prywatnym?

Bardzo dobrze	Dobrze	Średnio	Słabo	Bardzo słabo
5	4	3	2	1

6. Jak ocenia Pani/Pan przygotowanie merytoryczne osoby prowadzącej szkolenie?

Bardzo dobrze	Dobrze	Średnio	Słabo	Bardzo słabo
5	4	3	2	1

7. Jak ocenia Pani/Pan sposób przekazywania informacji przez prowadzącego szkolenie?

Bardzo dobrze	Dobrze	Średnio	Słabo	Bardzo słabo
5	4	3	2	1

8. Jak ocenia Pani/Pan szkolenie od strony organizacyjnej?

Bardzo dobrze	Dobrze	Średnio	Słabo	Bardzo słabo
5	4	3	2	1

9. Jak ocenia Pani/Pan ogólną atmosferę ukończonego szkolenia?

Bardzo dobrze	Dobrze	Średnio	Słabo	Bardzo słabo
5	4	3	2	1

10. Inne uwagi i sugestie:

.....

.....

.....

.....

11. Jakie inne treści Pani/Pana zdaniem powinny być uwzględnione w kolejnych szkoleniach tego typu?

.....

.....

.....

.....

METRYCZKA

Proszę wstawić X w odpowiednią kratkę.

Płeć

- Kobieta
- Mężczyzna

Wiek

- do 25 lat
- 26-30 lat
- 31-39 lat
- 40-49 lat
- 50 lat i więcej

Staż służby/pracy

- 0-3 lata
- 4-10 lat
- 11-15 lat
- 16-20 lat
- 21-25 lat
- 26-29 lat
- 30 lat i więcej

Dziękuję za wypełnienie ankiety